

Sygn. akt I CNP 57/07

## POSTANOWIENIE

Dnia 12 października 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Henryk Pietrkowski

w sprawie ze skargi M.J. o stwierdzenie niezgodności z prawem  
prawomocnego postanowienia Sądu Okręgowego w W.  
z dnia 9 marca 2007 r., sygn. akt [...] wydanego w sprawie  
ze skargi M.J. o stwierdzenie przewlekłości postępowania egzekucyjnego z  
wniosku M.J. przeciwko Skarbowi Państwa - Ministrowi Transportu o świadczenie  
pieniężne prowadzonego przez Komornika  
Sądowego przy Sądzie Rejonowym w W. pod sygn. akt [...],  
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 12 października 2007 r.

**odrzuca skargę.**

## Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w W. postanowieniem z dnia 9 marca 2007 r., uwzględniając częściowo skargę na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, stwierdził, że w postępowaniu egzekucyjnym Km [...], prowadzonym przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w W. wystąpiła przewlekłość postępowania oraz odrzucił skargę w pozostałym zakresie. Od powyższego postanowienia M.J. (wierzyciel egzekwujący) wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje od prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a w wyjątkowych wypadkach, gdy niezgodność z prawem wynika z naruszenia podstawowych zasad porządku prawnego lub konstytucyjnych wolności, albo praw człowieka i obywatela, skarga przysługuje także od prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie wydanego przez sąd pierwszej instancji lub drugiej instancji, jeżeli strony nie skorzystały z przysługujących im środków prawnych, chyba że jest możliwa zmiana lub uchylenie orzeczenia w drodze innych przysługujących stronie środków prawnych (art. 424<sup>1</sup> § 1 i 2 k.p.c.).

Według rozwiązań przyjętych w ustawie z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki, dalej jako: "ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r." lub "ustawa" (Dz. U. Nr 179, poz. 1843), sądem właściwym do rozpoznania skargi jest sąd przełożony nad sądem, przed którym toczy się postępowanie (art. 4 ust. 1 ustawy). Sądem przełożonym jest zatem dla sądu rejonowego - sąd okręgowy, natomiast dla sądu okręgowego - sąd apelacyjny. Jeżeli skarga dotyczy przewlekłości postępowania przed sądem apelacyjnym lub Sądem Najwyższym - właściwy do jej rozpoznania jest Sąd Najwyższy. W przypadku skargi dotyczącej przewlekłości postępowania egzekucyjnego lub innego postępowania dotyczącego wykonania

orzeczenia sądowego sądem właściwym jest sąd okręgowy, w którego okręgu prowadzona jest egzekucja lub wykonywane są inne czynności (art. 4 ust. 4 ustawy).

Artykuł 8 ust. 2 ustawy wyraźnie stanowi, że w sprawach nieuregulowanych w ustawie do postępowania toczącego się na skutek skargi sąd stosuje odpowiednio przepisy o postępowaniu zażaleniowym obowiązujące w postępowaniu, którego skarga dotyczy. Oznacza to nie tylko możliwość stosowania obowiązujących w procedurach cywilnej, karnej oraz administracyjnej przepisów dotyczących zażalenia, ale przede wszystkim wskazuje, że skarga jest quasi - zażaleniem, a sąd okręgowy lub apelacyjny, który ją rozpoznaje, orzeka jako sąd drugiej instancji.

Sąd przełożony rozpoznający skargę na przewlekłość postępowania nie orzeka - jak w przypadkach objętych przepisami art. 44, 52 § 1 i art. 508 § 2 k.p.c. – w zastępstwie sądu pierwszej instancji, który z powodu określonych przeszkód nie może rozpoznać sprawy, lecz rozstrzyga środek zaskarżenia, działa zatem jako sąd odwoławczy.

Cel postępowania wywołanego skargą na przewlekłość postępowania również wskazuje na zasadność zaprezentowanego stanowiska. Skarga ta ma na celu wywołanie szybkiej reakcji sądu właściwego do jej rozpoznania na zawarty w skardze zarzut, że postępowanie w sprawie jest przewlekłe. Formą tej reakcji jest wydanie w krótkim terminie (nie dłuższym niż dwa miesiące - art. 11 ustawy) postanowienia, w którym kwestia przewlekłości postępowania zostaje prawomocnie rozstrzygnięta. Rzeczą sądu pozostającego pod zarzutem przewlekłego prowadzenia sprawy jest "niezwłoczne" przedstawienie skargi sądowi właściwemu do jej rozpoznania (art. 7 ustawy), gdy zaś skarga dotyczy przewlekłości postępowania egzekucyjnego lub innego postępowania dotyczącego wykonania orzeczenia sądowego wnosi się ją bezpośrednio do sądu okręgowego, o którym mowa w art. 4 ust. 4 ustawy. Wskazany cel postępowania wywołanego skargą na przewlekłość postępowania z reguły nie zostałby osiągnięty w razie uznania - jak to uczynił Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały z dnia 28 czerwca 2005 r., III SPZP 1/05 (Biuletyn SN 2005, nr 6, poz. 20) - że sąd właściwy do rozpoznania skargi orzeka o niej, jako sąd pierwszej instancji. Powołane na uzasadnienie tej

tezy argumenty zasługiwałyby na akceptację tylko w przypadku uznania, że postępowanie wywołane skargą na przewlekłość postępowania jest postępowaniem odrębnym w stosunku do postępowania, którego przewlekłość dotyczy. Takiego założenia przyjąć jednak nie można. Skarga zawsze dotyczy postępowania, które toczy się w określonej sprawie. Postępowanie wywołane skargą ma zatem charakter incydentalny (wpadkowy) i prowadzone jest w ramach postępowania co do istoty sprawy, a rozpoznanie skargi odbywa się w ramach postępowania odwoławczego przy odpowiednim zastosowaniu przepisów o postępowaniu zażaleniowym. Nie można więc twierdzić, że skargą wszczęta zostaje nowa (odrębna) sprawa.

Wyjaśnienie drugiej kwestii, istotnej z punktu widzenia zaskarżalności orzeczeń skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, wymaga zdefiniowania pojęcia "postanowienie kończące postępowanie w sprawie". W literaturze dominuje pogląd, że pojęcie to obejmuje postanowienia, których uprawomocnienie zamyka drogę do rozstrzygnięcia sprawy co do istoty przez sąd drugiej instancji, jeżeli w chwili jego wydania jest on zwolniony od obowiązku dalszego rozpoznawania sprawy. Z kolei na podstawie dorobku judykatury można przyjąć, że jest to postanowienie, które przez uprawomocnienie się trwale zamyka drogę do rozstrzygnięcia sprawy co do istoty w danej instancji (por. np. uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 24 listopada 1998 r., III CZP 44/98, OSNC 1999, nr 5, poz. 87, z dnia 31 maja 2000 r., III CZP 1/00, OSNC 2001, nr 1, poz. 1 i z dnia 6 października 2000 r., III CZP 31/00, ONSC 2001, nr 2, poz. 22 oraz postanowienie z dnia 11 sierpnia 2005 r., III CNP 4/05, niepublikowane).

W orzeczeniu z dnia 12 listopada 1997 r., III CZP 55/97, oraz z dnia 5 lipca 2006 r., IV CNP 25/06 Sąd Najwyższy stwierdził, że na gruncie postępowania egzekucyjnego zwrotu „postanowienia kończącego postępowanie w sprawie” nie należy rozumieć jako orzeczenia definitywnie kończącego całe postępowanie, ale należy nim obejmować także orzeczenia sądowe, które kończą samodzielną (zasadniczą) jego część. Zapatrywanie to należy zaaprobować. Wprawdzie postanowienia takie nie odpowiadają dokładnie cechom orzeczeń kończących postępowanie w sprawie w znaczeniu przyjmowanym na potrzeby postępowania

rozpoznawczego, jednakże stanowią one z funkcjonalnego punktu widzenia - zważywszy na etapowy charakter postępowania egzekucyjnego - ich odpowiedniki. Przykładem takiego postanowienia, które definitywnie zamyka zasadniczą część w egzekucji z nieruchomości, pociągając za sobą prekluzję uchybień popełnionych we wcześniejszych etapach postępowania egzekucyjnego jest postanowienie w przedmiocie przybicia. Niejednolita struktura postępowania egzekucyjnego, a także konieczność stosowania w postępowaniu egzekucyjnym przepisów o procesie, a więc także art. 424<sup>1</sup> § 1 k.p.c., tylko odpowiednio (art.13 § 2 k.p.c.), pozwala na dokonanie na gruncie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym reinterpretacji pojęcia „orzeczenia kończące postępowanie w sprawie” we wskazanym kierunku. Przeciwnieństwem postanowień kończących zasadniczą, czy też samodzielną część postępowania egzekucyjnego są takie postanowienia, które rozstrzygają jedynie kwestie incydentalne, bądź wypadkowe.

Postępowanie wywołane wniesieniem skargi na przewlekłość postępowania jest więc postępowaniem incydentalnym i w taki też sposób zostało określone w uzasadnieniu rządowego projektu ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. Postanowienie rozstrzygające skargę na przewlekłość postępowania nie zamyka drogi do rozstrzygnięcia sprawy co do istoty. Jeśli jest postanowieniem uwzględniającym skargę, to nawet otwiera etap, który ma służyć szybszemu zrealizowaniu głównego celu, jakim jest rozstrzygnięcie sprawy merytorycznie przez wydanie orzeczenia co do istoty sprawy. W rezultacie należy przyjąć, że orzeczenia wydane przez sąd przełożony w wyniku wniesienia skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki nie są postanowieniami kończącym postępowanie w sprawie w rozumieniu art. 424<sup>1</sup> § 1 i 2 k.p.c. i nie podlegają zaskarżeniu skargą o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 sierpnia 2005 r., I CNP 3/05, OSNC 2006, nr 2, poz. 39).

Z przytoczonych względów należało orzec jak w sentencji (art. 424 § 1 k.p.c.).